

Zoran Kojčić

HOD KROZ (2. DIO)

*

Vrijeme se više nije moglo odlagati. Amon je to osjećao u sebi već dosta dugo, ali se ipak nadao nekom prevratu koji bi ga odagnao od želje; nadao se da će možda onaj mladi suludi Lavov nešto učiniti kako bi ga spriječio, no Lavov je bio isuviše strastan za tu stvar, na pamet mu nije padalo odgovarati Amona. Ah, taj neiskusni Lavov, taj ljubavnik vjetra, dvorska luda, kakav klaun, nesposobnjaković.

Amon je odlučio sve izvesti sam. Ako stvar već mora biti učinjena, Lavovu i njegovim nestašlucima tu nije bilo mjesta. Zato je i otišao iz grada, bez pisma, bez pozdrava, bez ijedne riječi; bez ikakva traga – otišao.

Zora je već nečujno stizala. Vidjelo se to kroz prozor Mihailova stana, stana na petom katu najviše zgrade u ulici. Kroz taj se prozor vidjelo sve – od crkvenog zvonika, preko zgrade skupštine, sve do stare kuće Anastazijevih, a iza nje, već na kraju grada, šuma, do nje jedan već kočijama razdrljani put, s lijeve i desne strane puta polja pšenice, a još malo dalje, pogledom, iza šume, prostirao se isti onaj lster koji je prolazio središtem grada, baš kraj trga i kavane. Kasno proljeće; vrijeme je bilo taman onako toplo da se i po kiši može šetati bez briga. Sunce je sa zorom ulazilo u Mihailov stan, taman je utjerivalo posljednju zvijezdu s neba u tor s ostalim joj družicama, a vjetar je nekako čudno grlio Mihailovu svježe obrijanu bradu, sjećajući ga na djetinjstvo provedeno na selu, na prve poljupce, na sve ono što mu je nekad bilo drago, ali je još davno umrlo u njemu. Lavov tada, gledajući krzo prozor, primijeti na onom putu Amonovu kočiju. Znao je da se ovih dana jedino Amon vozi kočijom! Osjeti olakšanje. Nasmiješi se samomu sebi, nešto promrmlja, sjede u svoju omiljenu fotelju i samo nastavi uživati u kasnoproletnim mislima.

Amona više nije bilo. Niti će ga ikad više vidjeti.

*

Gorak okus burbona projuri kroz njega. Prvo mu sagori onaj predio ispod jezika. Zatim krene niz grlo, po jednjaku te se zameškolji u trbuhu; zastane, predomisli se, vrati se u grlo, pleše po nepcu, trčkara po čitavoj duplji, skrene u nos, zatim uši, nastavi dalje ka jednjaku i zadrži se nazad u trbuhu.

Amon se zamisli. Pitanja mu tog ranog jutra nisu prestajala lutati u mislima. Kako? Zašto? Gdje? Tko? Kada? Čak mu ni ponoć više nije nosila mir. Otvorio je prozor, promolio glavu kroz njeg i stao slušati. Tišinu. Tamu. Zvijezde. Svjetlo. Krovove kuća. Daleka svjetla u planini. Malo bolje oslušne. Sve što se nalazilo, tamo negdje, u tami, u onome što je njegovim očima bilo nedostupno, sve se to svelo samo na prokleti lavež. Jedan pas. Drugi pas. Tek treći, pa četvrti. Poče i peti. Odgovori drugi, te se ubaci opet prvi, za njim peti, dođe i neki novi. Novajlija ne odustaje. Svađa se s prvim. Ne popušta. Doleti opet drugi, oštro. Zatim smiruje treći, on se doima neutralnim. Nakon toga, svi krenu u isti tren. Lavež s lijeve strane, s desna, od naprijed, pozadi, sa svih strana, konfuzna simfonija laveža, žaba, zvjezdane prašine, polusjene Mjeseca! Zbrka! Živa zbrka, metež, prava ludnica! Naglo zatvaranje prozora i držanje za glavu. Da, pomisli Amon, to će mu pomoći. Novi gutljaj burbona. Ovaj put, prvo pogleda u čašu, približi ju nosu, pomiriši. Vidi svoj mali prst kroz dno čaše. Krene naginjati u usta. Sve se utom slije unutra. Zadrži u ustima. Proguta naglo. Grlo. Stomak. Usta. Gori. Sve gori. Pljuvačka neće preživjeti. Jednjak! Stomak! Ponovno grlo! Vraća se! Ništa nema svoj mir! Jezik. Nepce. Grlo. Stomak! Psi ne prestaju lajati!

*

Odlazak mu je godio. Da ne kažemo onako teatralno, promjena zraka je bila ta koja ga je nosila u oblake. Šetnje su bile duge. Neuobičajene. Kretao se blizu obale, iako je mrzio more, svu tu graju, galamu, sveopće očaranje modrom pojavom koja ničemu ne služi. Ipak, odlučio se tad na malu promjenu smjera, skretanje ka tišini koja ga je privlačila, tamo iza utabane staze s čempresima, preko crvene zemlje, kakvu do tada nigdje nije ugledao. Hop, preko ograde, par koraka niže, na usamljenu i napuštenu stazu, gdje nije bilo ljudi. I kako simbolično, ispod njega se nalazila neka staza na kojoj se našao tek pokoji šetač – Amon je stajao iznad njih, ponosan na sebe što je otkrio ovaj komadić crvenog mira koji gleda u plavetnilo.

U tom se trenutku prvi put u životu našao licem u lice s pravim morem. Istinsko more gledalo je izazovno u njega, mamilo ga, ali Amon osjeti strah. Ničega kraj njega nije bilo; samo nepregledno plavetnilo sve do one crte u kojoj prelazi u nešto drugačiju nijansu plave, u vedrinu nebeskog svoda. Nikada se u životu nije osjećao tako sam. Napušten. Sam pred samim sobom. I pred morem. Ono ga je progutalo; cijelo mu je tijelo drhtalo, osjećao je nelagodu, pogledom je tražio kakvo drvo ili stijenu, čak šetače, ljude, ali nikoga nije vidio. Nalazio se na otoku na kojem je bilo tek toliko mjesta da uspravno stoji, čak je morao održavati ravnotežu, jer ako bi slučajno pao i taj bi majušni komadić kopna progutalo ništavilo. Našao bi se u njemu skroz sam. Bez igdje ikoga da ga ugleda, da ga pokuša spasiti.

Samo more. I ništa više.

*

Odlučio je svoje dane na obali rasporediti tako da mu i najmanji detalji ne promaku, a da opet dovoljno stvari ostane nerazjašnjeno onim ljudima kojih se bojao da će doći kada ga više ne bude bilo. Amon je bio možda jedini čovjek kojega su više proganjale pogreške iz budućnosti, nego neprežaljena prošlost. Ipak, stvari za koju se tako zdušno zalagao, nije se moglo prići olako. O njoj se valjalo misliti ne samo što će ona nositi u trenu svog nastanka, nego posebice kako će se na nju gledati kroz pedeset ili petsto godina.

Amon se volio sam šetati plažom. Podsjećala ga je na rodnu ravnicu – nepregledno more poput nepreglednih žitnih polja Panonije. Svaka je ravnica, na kraju krajeva, nekada davno bila more.

Amon skinu kaput sa sebe, oprezno ga odloži na stolicu na koju potom sjede. Nalakti se na stol. Krenu rukama ka flaši burbona. Usu ga u čašu. Popi jedan gutljaj, stresu se. Nagnu se na stolicu. Pade! – Kvrugu i brubon! – pomisli. Podignu se lagano na noge, otrča ka prozoru, otvori ga, provirnu ka dubini ulice. Ugleda samo jednu uličnu svjetiljku kako već i ona drijema. Vрати se u sobu i opsova!

*

- Pćica! Pćica! – uzviknu Amon.

- Da, dragi. To je ptica. Vidiš kako je malena. – nježno odgovori dječakova majka.

- Amon voli pćica. Ali pćica leti, leti daleko.

- Bi li i ti volio letjeti jednog dana, zlato?
- Da, da, da. I Amon leti, leti daleko.
- Kad doletiš, dragi, napiši mi pismo. Jel može tako, hm?
- Aha, aha. Amon i pćica leti. I pismo. I pćica. Da, da, da.

*

Doraga Katrina,

Ja pisal tebja već o moru. Pisal ty u tak mnogy pisam. Da ga samo možeš vidjeti jednom. Da samo možeš osjetiti miris morskago vjetruška. Siguran sam da više nikada ne bi oboljela. Kosti bi ty se ispunile vedrinom. Istom onom vedrinom kojom može biti ispunjen bolešljiv dječčić kad ugleda slobodan let vrabaca oko drveta.

Volio bih da ste ty i otac sada ovdje. Da možete barem na tren uživati u pogledu na mene. Da vam makar na sekund vaš syn bude mio i dorog; da bar jednom u životu kažete da ga volite, da vam nedostaje.

Doraga Katrina, ty ne znajuš kak meny bylo samomu. Ty ne znajuš kak ja ljublju tebja i moj otac. Ty nisy ni odin tren mene ljubila. A ipak, često volim misliti kako bi ty bilo drago što sam jednog kišovitog četvrtka izišao baš iz tvoje utrobe. Što sam plod izišao baš iz tvog trbuha. Što si ti bila ta koja me je hranila na samim početcima.

Ne zavaravam se, ipak. Doraga Katrina! Usudit ću ti se reći za kraj – tek toliko da ne odem kao gad – ti si bila jedina žena u mom životu. Sve ono što sam uradio, uradio sam kako bi me ti voljela. Molim te, nikada mi nemoj oprostiti.

Ja ljublju tebja,

Amon M.

*

Arkadij je već nervozno gledao ka Srebrnom putu, ne bi li vidio Amonovu kočiju.

- Danas se trebao vratiti. – reče za sebe. – Da mi je samo znati što se to događa u njemu. Da mi je makar na tren dokučiti ga. – zaključio već tužna tjeleskarda od onoga što je

nekada bio markantni gospodin u punom sjaju gospodstvenosti same. – Kvrugu i burbon! – potihno reče, gledajući i dalje ka Putu.

- Danas se već trebao vratiti. – pomisli Lavov, zatvarajući novine na kojima je ugledao datum. – Sačekao bih ga u kavani. Siguran sam da bi došao. Ta prošlo je već...vremena. Kao da su prošla stoljeća; kao da ga je oluja odnijela sobom; negdje daleko, možda čak i na kraj svijeta, u zalazak Zvijezde. – sjećao se Lavov svojih poema. Nikada nije pomišljao da bi Amon bez njegova prisustva mogao uraditi onu stvar za koju su se tako zdušno zalagali. Nikada mu na um nije palo da će ovaj dan dočekati sam. Sam, bez igdje ikoga na svijetu; bez nade u sutra, jer ako se Amon danas ne pojavi, Zvijezda u zoru izići neće.

Drhtavim rukama Lavov uze čašu i krenu istresati piće u usta. Ipak, jedna mu kap pobjegnu na novu bijelu košulju. – Kvrugu i burbon! – povika na samog sebe.

*

- Osvit novih dana treba biti nalik buđenju čovjeka u rano zimsko jutro: isprva trom i nespretan, bez volje i nade, a ipak samo nekoliko trenutaka kasnije, poletan i nepredvidiv, sklon naletu iznenadno oštih riječi i konjskom kasu! – odlučno reče Amon kravi koja je sama pasla travu na obližnjoj livadi. – Dani koji su pred nama presudni su za ljudski rod. Njima se valja posvetiti posebna pozornost, sva naša sjetila trebaju biti usmjerena ka tom cilju. – ponovno zastade u govoru i samom sebi zapljeska. Krava odvratila pozornost od trave na čas, lijeno podignu glavu ka Amonu i zamuka. – Ne, gospodo! Ovo nije vaša klasična revolucija duha! Nikako! Ovo je pohod na cijeli svijet. Ništa od one do sada naviknute marginalnosti! – zaključila, upirući prst kravi u oči.

- Nikako se ne smijemo predati u borbi! Valja nam slavno koračati u pobjedu, u bolje sutra! U sav ponos kojim smo ispunjeni! U sav trud koji smo već tako žustro ulagali! U budućnost koja nam je jasno pored očima! U novo doba antropocentrizma! – reče Amon. Pogleda u kravu luđačkim pogledom karnivora. Okrenu se ka Suncu i zapjeva.

*

Nakon gotovo suicidalnih napora usmjerenih ka postignuću tako lagane koncepcije, Amonu nije ostalo ništa drugo do priznanja potpunog poraza.

– Neke bismo stvari mogli prepustiti slučaju, pretpostavljam – šapnu Amon za sebe – ali univerzum nikada neće biti zadovoljan time. Njemu se valja pristupiti s neodoljivim oprezom.

Iako nikad nije mario za recepciju svojeg rada, Amonu odjednom pozli. Misao na djetinjstvo prostruji mu kroz mozak, a sjećanje na majčin strog pogled u njemu izazva ljutnju kakvu niti jedan smrtnik do tada nije mogao podnijeti snagom krhkog srca.

– Emena... – tek je uspio prigušeno izustiti prije nego je njegovo tijelo naglo palo u blato.

Vjetar je iskoristio tu prigodu i svojom nježnom uljudnošću odvojio umazani komad hartije iz nepomične šake. Koncept koji je trebao donijeti slavu ili mulj, pokazao je zube i neutješno vratio biće u sam začetak njegova uništenja.

*

– Užasno je vrijeme vani. – započe Lavov već dobro poznatu ispraznicu – Ova kiša, ona može koristiti seljaku, ali što je s nama!? Kako da gospoda dožive kišu? Ona nama ničemu...doduše, ako koristi seljaku, onda koristi i nama, ali to ne bi trebala biti svrha mojeg izlaganja, znaš.

– Znaš, mili, ti mene zadivljuješ na tako mnogo načina. – odvrati Amon smrtno ozbiljna pogleda, nalaktivši se na stol – Odavna nisam uspio upoznati veću budalu koja mi je, istovremeno, neopisivo draga. Kod tebe je sve jednostavno. Ti si u pravom smislu te riječi – čelovjek. Svakog se jutro budiš u toliko i toliko sati, spremaš se, obuvaž se, odlaziš na posao na kojem ne radiš ništa korisno, kad završiš s poslom vraćaš se svojem domu, svojoj ženi gdje opet nisi ni od kakve koristi, malo se pozabaviš djecom, novinama, eventualno problemima i mukama tvojih susjeda, navečer još malo pročitaš pokoju hartiju, odlaziš na spavanje i cijelo vrijeme živiš u uvjerenju da sve ima savršenog smisla. Jedan si od onih koji vode život, a da ne znaju što život jest, smatrajući vazda da je to neka instanca čije se značenje podrazumijeva. Od onih si koji imaju dovoljno hrabrosti prići drugoj ljudskoj životinji i zapodjenuti s njima razgovor o najprimitivnijim očiglednostima koje se tiču trenutnih vremenskih ili političkih prilika. Pripadaš soju ljudskih bića koja rade, a da ne znaju što rade, koja dišu a da ne znaju što dišu, koja žive a da ne znaju ZAŠTO žive. Reci mi, mili, molim te, zašto ti živiš? Zašto si ti živ?

– Opet si u jednom od tvojih nadaleko poznatih stanja. Zašto ti meni ne bi odgovorio zašto si ti živ? Zašto se ne ubiješ već jednom, kad ti ništa nije po volji? ZAŠTO ti živiš, Markovsky?

– Iskreno, mili, živim baš zato što življenje nema smisla.

– Takvi nonsensi ne udovoljavaju mojoj radoznalosti. Ti mrziš život...

– Mrzim, mili.

– Mrziš i ljude...

– I to.

– Mrziš sve što postoji...

– Vjerujem da je tako.

– Koja je onda tvoja svrha na ovom svijetu, Markovsky?

– Upravo ta: da živim usprkos činjenici što život nema smisla. To je moja svrha, moje prokletstvo. Prokletstvo za koje samog sebe krivim, koje sam samom sebi natovarilo na leđa. Nešto čega se ne bojim. Ali ipak nešto samo moje.

– Pretpostaviti ću da smo svi mi slijepi, a samo ti pametan, zar ne, Amone?

– Možeš to i tako reći, mili. Malo stvari znam, ali smisao mi nije stran.

– Ponovno si sokratovski nastrojen.

– Sokrat je bio budala. Samo se budale ne plaše smrti.

– Ali zar nisi rekao da život nema smisla???

– Naravno.

– Što je onda toliko strašno kod smrti?

– Pa upravo smisao.

Zoran Kojčić